

Piotr Nowak

"Bibliografia historii Kalisza. T. 1",
red. Ewa Andrysiak, Kalisz 2002 :
[recenzja]

Biblioteka 7 (16), 230-232

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

obszar wyraźnego procesu demontażu reguł językowych, którego zasięgu i skutków nie można w tej chwili jeszcze ocenić.

Kolejne dwa teksty wyszły spod pióra Włodzimierza Lapisa: *Próba unifikacji ogólnych pojęć metodologicznych na gruncie metalingwistyki* oraz *Rodzaje dystynkcji – analiza dystynktywnej roli znaków diakrytycznych w języku polskim*. Pierwszy poświęcony został przybliżeniu tego jak funkcjonują w językoznawstwie trzy pojęcia: norma, reguła i zasada. Drugi, najbardziej specjalistyczny i językoznawczy, wymyka się z przyjętej koncepcji całego tomu.

Przedostatni z tekstów przedstawiony przez Piotra Wierzchońa *Automatyzacja ekscerpacji definiowanych połączeń wyrazowych. Filtry wyrażen regularnych*, także wyłamuje się z pewnej przyjętej koncepcji redakcyjnej, gdyż jest tekstem najobszerniejszym, zajmującym blisko 30% objętości tomu. Odstępstwo od przyjętej reguły uzasadnia fakt przywoływania przez autora obszernych list wynikowych uzyskanych przez zastosowanie odpowiednich filtrów, pozwalających odpowiedzieć na postawione na wstępie pytanie badawcze a dotyczące możliwości automatyzacji ekscerpacji definiowanych połączeń wyrazowych. Automatyzację ma stanowić sformułowanie klasy filtrów opracowanych w składni wyrażen regularnych, nakładanych na korpus danych. Kluczowe pytanie tekstu autor sformułował następująco: czy możliwe jest zadanie pytań w zaproponowanej składni, by wynikiem działania takiego filtru stała się lista połączeń wyrazowych? W konkluzji autor dochodzi do wniosku, że stosowanie szczegółowych filtrów winno wspomóc pracę słownikarską, lecz nigdy nie pozwoli na całkowite jej wyeliminowanie ani też – co autor uważa za najważniejsze – kompetencji językoznawcy.

Ostatni z tekstów umieszczonych w tomie, zatytułowany *Depozyt sądowy and its translation equivalents* Aleksandry Matulewskiej, jest jedynym tekstem angielskojęzycznym (co też odróżnia ten obecny tom serii od poprzednich, zawierających nierzadko po kilka czy kilkanaście tekstów angielskojęzycznych). W artykule tym autorka omawia problemy związane z przekładem pojęć prawniczych na przykładzie terminu „depozyt sądowy” i jego znaczenia w polskim prawie.

Podsumowując, otrzymaliśmy dość zróżnicowany tematycznie zestaw artykułów, dla których wspólnym mianownikiem, było – zgodnie z deklaracjami redaktorów – szeroko i wieloaspektowo rozumiane pojęcie „informacja”. Zapewne też – zgodnie z ich intencją – tom ten wzbudzi zainteresowanie przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych.

Artur Jazdon

Bibliografia historii Kalisza, tom 1, red. Ewa Andrysiak, Kalisz: Książnica Pedagogiczna im. Alfonsa Parczewskiego, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 2002, ss. 235

Przed ponad 250 laty Wacław Potocki pisał metaforycznie: „Próżna ufność w marmurze, próżna i w żelazie, to trwa do skonu świata, co na papier wlezie”. Słowa te odnosimy głównie do druków. Jednak pamięć o książkach bywa ulotna, a one same wcale nie są tak trwałe, jak wydawało się Potockiemu. Od pojawienia się druku, wydano wiele książek, z których jakaś część dziś nie istnieje, i to zarówno w sensie dosłownym, nie zachował się żaden egzemplarz, jak i w sensie metaforycznym nie ma nigdzie najmniejszego śladu jej społecznej egzystencji.

Jest jednak dobry sposób zachowania pamięci o ich istnieniu. Sposobem tym jest bibliografia, czyli rejestr wydanych książek. Drugim równie ważnym zadaniem bibliografii jest dokumentowanie aktywności intelektualnej narodu, regionu, grupy ludzi etc. Z pewnością można by przytoczyć kilka co najmniej jeszcze zadań bibliografii, choć wskazane powyżej, wystarczająco uzasadniają potrzebę jej społecznego istnienia. Nie bez powodu bibliografia jest podstawą wielu nurtów badawczych w księgoznawstwie i sama także stanowi pole refleksji naukowej.

Potrzeba przygotowania i wydania bibliografii dziejów Kalisza istniała w świadomości Kaliszan od dawna. Warto w tym miejscu zacytować słowa Stefana Dybowskiego, którymi Wstęp do *Bibliografii historii Kalisza* otwiera jego autorka (a zarazem redaktorka całego tomu) Ewa Andrysiak. W 1957 roku Dybowski słusznie zauważył, że „choć tradycje bibliografii kaliskiej sięgają roku 1874 – to do dziś nie posiadamy prac zakończonych”. Dybowski – czytamy dalej – sam pracował nad bibliografią Kalisza, która nigdy nie ukazała się drukiem.

Obecny tom przygotowywany był od roku 1987. Prace trwały w różnym tempie, niemniej prowadzone były systematycznie i z ogromnym zaangażowaniem wielu osób. A zatem zbieranie materiału do *Bibliografii* i jej redakcja trwały 15 lat. W międzyczasie zmiany ulec musiała koncepcja wydania. Pierwotnie *Bibliografia* miała składać się z dwóch części: pierwszej poświęconej Kaliszowi, drugiej dotyczącej województwa kaliskiego. U schyłku lat 90. województwo kaliskie przestało istnieć, dlatego zawieszono kontynuację przygotowań drugiego tomu.

O zakresie *Bibliografii historii Kalisza* dość szczegółowo mówi nam jej schemat, który obejmuje trzy pierwsze działy schematu wzorcowego bibliografii regionalnej, a więc: (I) *Dział ogólny*, (II) *Środowisko geograficzne* oraz (III) *Ludność*.

Najbardziej rozbudowany jest *Dział ogólny*, składający się z pięciu części poświęconych: (1) bibliografiom, (2) czasopismom, jednodniówkom, kalendarzom i informatom, (3) opracowaniom ogólnym dotyczącym Kalisza, (4) statystyce miasta oraz (5) bibliografiom (przy uwzględnieniu jednak innych kryteriów, niż w punkcie pierwszym), pamiętnikom i wspomnieniom.

Dział Środowisko geograficzne i przyrodnicze obejmuje: (1) geologię, (2) hydrologię, meteorologię i klimatologię, (3) ochronę przyrody i środowiska oraz parki, (4) geografę, krajoznawstwo, turystykę i rekreację oraz (5) kartografię i mapy.

Ostatni zamieszczony w *Bibliografii historii Kalisza* dział (*Ludność*) nie zawiera poddziałów.

Jeśli idzie o zasięg *Bibliografii historii Kalisza*, to wynika on z jej zakresu. W zasadzie jest zrozumiały i nie budzi zastrzeżeń, poza zbyt dużym – zdaniem recenzenta – zróżnicowaniem wydawniczego zasięgu chronologicznego z chronologią przedmiotową (tj. okresem, do którego odnoszą się zarejestrowane w *Bibliografii* dokumenty). Tom rejestruje publikacje dotyczące dziejów miasta do roku 1945 (nie przyjmując cezury początkowej) wydane do roku 2000 włącznie. Prace rozpoczęto w 1987 roku, można by zatem rozszerzyć zasięg o dwa następne lata, przyjmując jako ramę zamykającą chronologię np. rok 1989.

Zgodnie z zamierzeniami redaktorów *Bibliografii* kolejny jej tom zawierać będzie działy: (IV) *Historia*, (V) *Etnografia*, (VI) *Zagadnienia gospodarcze*, (VII) *Zagadnienia społeczne, polityczne i narodowe*, (VIII) *Zagadnienia prawno-administracyjne*, (IX) *Wojskowość*, (X) *Medycyna. Lecznictwo*.

Tom trzeci będzie poświęcony (XI) *Nauce i oświacie*, (XII) *Kulturze*, (XIII) *Językoznawstwu*, (XIV) *Literaturze*, (XV) *Sztuce*, (XVI) *Zagadnieniom wyznacznym*.

Tom ostatni zawierać ma uzupełnienia i indeksy. Nie mówi się jednak wyraźnie o tym, kiedy kolejne tomy *Bibliografii* będą się ukazywać.

Recenzowana pozycja jest podstawową bibliografią w nurcie calisianów. Wydaje się, iż z ogromu zarejestrowanego materiału korzystać będą nie tylko historycy i regionaliści zainteresowani dziejami samego Kalisza, lecz także historycy specjalizujący się w dziejach Polski oraz dziejach powszechnych.

Z recenzenckiego obowiązku – na koniec – dwa zdania oceny strony redakcyjno-formalnej oraz edytorskiej pierwszego tomu *Bibliografii historii Kalisza*. Mimo wnikliwej lektury recenzentowi nie udało się trafić w książce na poważniejsze uchybienia korekty. Także pod względem edytorskim dzieło z pewnością stanowić będzie ozdobę księgozbiorów, do których trafi.

Piotr Nowak